

Kiire ja efektiivne meetod rukkiräägu (*Crex crex*) püügiks

Jaanus Elts*

Eesti Ornitoloogiaühing, Veski 4, 51005 Tartu

Rukkirääke (*Crex crex*) ja teisi tihedas taimestikus maapinnal toituvaid linde püütakse märgistamise eesmärgil enamasti nn trammel võrkudega (*trammel net*). See on kolmekihiline võrk, mille välimise võrgu silmad on väga suured ja sisemine võrk on tavapärase loorvõrgu silma suurusega, enamasti 20*20 mm või 30*30 mm. Võrk ise on 50 cm kõrge ja 10 m pikk. Eelkirjeldatud võrgu paigaldamine püügikohta on taimestiku tihedusest tingituna sageli väga ebamugav ja aeganõudev töö, sest võrk peab ulatuma maani, vastasel juhul poevad linnud selle alt läbi. Sellise pika ja madala võrgu pingutamine on samuti tülikas, eriti väga kuivas pinnases. Lisaks on autori kogemused näidanud, et ka väga hästi paigutatud trammel võrgu korral ei jää räägud sellesse korralikult kinni ning korduvate püüdmisskatsete järel muutuvad ettevaatlikuks ning hakkavad võrgust üle lendama. Samuti näitavad autori kogemused, et ebaeduka püügi korral ei saa järgmisel päeval enam kasutada sama salvestist, sest rääk tunneb selle ära ja väldib võrgule liginemist, jäädes laulma 5-10 m kaugusele.

Teine räägu püügiks kasutatud meetod on olnud käsitsi püük: lähenetakse laulvale linnule 10-20 m kaugusele, sobiliku helisalvestisega pleier pannakse uurija jalgade juurde ning valgusallika vihus jälgitakse linnu liginemist. Kui rääk on tulnud pleieri juurde, haaratakse ta kahe käega. Vaatamata selle meetodi näilisele lihtsusele on selle kasutamisel aga rida puudusi. Loomulikult peab püügi ajal olema täiesti pime – vastasel juhul näeb rääk inimese kogu ja ei tule haardeulatuse. Uurijal peab seljas olema riietus, mis praktiliselt ei sahise – ka vaikse tehismaterjali sahina korral muutub rääk ettevaatlikuks. Ja lõpuks peab uurijal enesestki mõistetavalt olema väga hea reaktsioon.

2020. aastal algas Eesti Ornitoloogiaühingul põllulindude uurimisele keskendunud LIFE projekt (LIFE-IP ForEst&FarmLand/LIFE18IPE/EE/000007), mille üheks osaks on rukkiräägu elupaigakasutuse uurimine GPS-GSM saatjatega. Töö algul mais 2020 kasutas autor korduvalt edutult trammel võrku. Eesti ööd on mais, eriti kuu teises pooles käsitsi püügiks liialt valged. Varem on autor käsitsi püüki edukalt rakendanud juulis pilvise ilmaga. Kuna uuringu eesmärk on

* E-post: Jaanus.Elts@eoy.ee

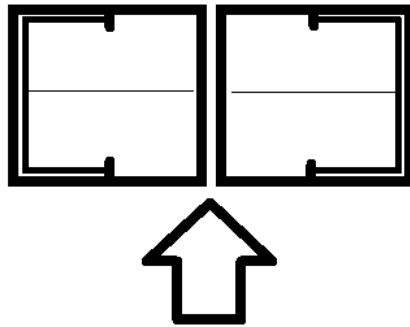
räägu elupaigakasutuse andmete kokku viimine põllumajandusliku tegevusega, siis oli vajadus räägud märgistada võimalikult sesooni algul.

Lähtudes viiel ööl tehtud räägu käitumise vaatlustest löi autor uue püügivahendite kombinatsiooni. Selle püügimeetodi puhul kasutatakse pleierit ja püügiks kahte 45*45 cm klapplõksu, mis varem on osutunud edukaks kaelus-turteltuvi (*Streptopelia decaocto*) püügil. Klapplõksud peavad olema võrgust põhjaga või põhja puudumisel tuleb need kindlalt vaidega maapinnale kinnitada, vastasel juhul suruvad räägud ennast oma tugevate jalgadega välja. Püügikohas kitkutakse lõksude pindalaga võrdsest alalt taimestik ja lõksud asetatakse nii, et need sulguksid nõ keskele, pleieri suunas (vt. joonis 1). Pleier asetatakse vahetult lõksude juurde. Teraviljaorases on heaks püügikohaks nn tehno-rajad (rajad, mida mööda sõidab traktor põllutöid tehes).

Sellisel juhul paigutatakse lõksud tehno-rajale ja pleier orasesse.

Eelkirjeldatud meetod osutus väga efektiivseks. Püügivahendite üles seadmiseks kulub maksimaalselt 5 minutit, territooriumi aktiivselt hoidva räägu püüdmiseks alla 10 minuti. Arvestama peab, et sellise meetodi korral jätkavad räägud ka lõksus olles laulmist. Kui trammel võrku jäämisel jääb rääk vait ning võimalik püügiedu on laulu puudumise alusel hinnatav, siis siinkirjeldatud meetodi puhul tuleb lõksu kindlasti kontrollida.

Tõenäoliselt on kirjeldatud meetod kasutatav ka teiste tihedas taimestikus maapinnal tegutsevate liikide puhul, nagu näiteks põldvutt (*Coturnix coturnix*), täpikuk (*Porzana porzana*), väikehuik (*Porzana parva*), rooruik (*Rallus aquaticus*) jne.

Joonis 1. Rukkiräägu püügiks kasutatud püügivahendite paigutus.
Figure 1. Set-up of player and clap-trap to catch corncrakes.